

Uitstellen van planten is soms beter

BOMEN PLANTEN VERGT AFSTEMMING

TEKST EN FOTO'S: JAAP SMIT, PLANTKUNDIG

Succesvolle aanplant van bomen staat of valt met een goede planning. Tegen het licht van het doel van het planten van de boom – wat moet de boom opleveren? – en de tijd dat de boom mag groeien, is rust rondom het planten prima uit te leggen. Soms is uitstellen van planten uiteindelijk een betere optie.

Dat groen in veel projecten 'de kers op de taart is', maakt dat er soms flinke druk achter zit om bomen, ondanks een krappe planning of beperkte beschikbaarheid, te planten. Daarbij wil een opdrachtgever nog weleens voorbijgaan aan een gedegen voorbereiding die nodig is bij het planten van bomen. Het resultaat kan zijn dat een boom in een te krappe groeiplaats moet groeien. Als gevolg daarvan heeft de boom mogelijk onvoldoende buffer om extreme droogte, zoals waarvan in 2022 sprake was, op te vangen. Een krappe groeiplaats resulteert uiteindelijk in een boom die bijvoorbeeld de ecosysteemdienst 'verkoeling' onvoldoende waar kan maken. Om over wortelopdruk die vroeg op laat op zal treden, nog maar niet te spreken. Kortom: zorg voor de groeiplaats met het juiste aantal doorwortelbare m³ goede grond, die past bij de uiteindelijke grootte van de gekozen boomsoort. Rekenmodellen die de gewenste groeiplaatsgrootte berekenen, geven duidelijkheid. En blijkt de beschikbare groeiplaats toch te klein voor de gewenste boom? Kies dan een andere boomsoort. Dat voorkomt teleurstellingen in de toekomst en bespaart uiteindelijk in onderhoudskosten.

Bodemleven

Indien de gewenste boom voor de groeiplaats niet beschikbaar is, zijn er grofweg drie opties: een andere boom kiezen, een zwaardere of dunnere maat accepteren of de plantplaats nog 'even' niet inplanten.

In het laatste geval kan bodemleven zich in een al aangelegde groeiplaats alvast ontwikkelen of herstellen. Het toevoegen van mycorrhiza- of schimmelbevorderende middelen, zorgt ervoor dat nieuwe bomen het jaar erop sneller aanslaan en maakt ze minder vatbaar voor aantastingen. Het bespaart een deel van de kosten voor nazorg en verlaagt inboet. En omdat de (her) groei voorspoediger verloopt, is het eindresultaat – een boom die levert – waarschijnlijk even snel bereikt. De wethouder die bij 'opening' van een aanplant geen bomen kan laten zien, kan met een goed verhaal en een tijdelijke beplanting wel degelijk scoren.

Het tijdelijk beplanten of inzaaien met een kruidenvegetatie voorkomt dat de gemaakte groeiplaats door voertuigen of andere veroorzakers wordt verdicht.

De tweede reden voor later planten van de bomen is dat de besproken doelstellingen van de beplanting met de juiste boomsoorten worden bereikt.

Ontwerp groeiplaats cruciaal

Voordat de groeiplaats is gemaakt, is de inrichting van de groeiplaats bepaald. Inmiddels is duidelijk dat een open groeiplaats een stuk beter is voor het bodemleven dan een groeiplaats waarbij de boomspiegel grotendeels is afgesloten door (half!)verharding. Teel-aarde of goede (bestaande) grond is goed, bomenzand en bomeng-ranulaat is voor de boom *second best*. Minstens zo belangrijk is het toezicht op het verwerken van grond of substraat die de groeiplaats vormt. Zijn de resten van een verwijderde boom voldoende verwijderd? Is voldoende diep uitgegraven en blijkt uit leverbonnen dat de juiste hoeveelheid van de juiste kwaliteit is geleverd? Onder het mom van 'vertrouwen is goed, controle is beter', is een hoop te winnen. Neem de tijd om met een grondboor of – beter – door veel aanwezig te zijn, te checken of afspraken worden nagekomen. Alles voor het succes van de beplanting.

Beschikbaarheid verzekeren

Verder geldt dat bepaalde boomsoorten niet onbeperkt beschikbaar zijn. 'Op het moment zijn *Alnus*, *Crataegus*, *Populus*, *Salix* en *Sorbus* in de boomkwekerij al schaars aan het worden', zegt Ronnie Nijboer van Boomkwekerij Noordplant eind oktober 2022. Waarom dan geen contract opstellen over levering van bomen in de komende twee tot drie jaar? 'Dat gebeurt mondjesmaat, maar steeds meer. We planten dan bepaalde bomen op en kweken naar de gewenste maat toe. Beide partijen weten dan waar ze aan toe zijn.' Kwekers maken afspraken met gemeenten en andere overheden, die de bomen dan als directie-levering aan de aannemer ter beschikking stellen. Zeker als in het contract kwaliteitseisen worden gesteld (zoals weergegeven in www.kwaliteitsnormenboomkwekerij.nl) blijkt een directielevering vaak een betere voorwaarde voor de aanplant van goede bomen dan wanneer groen in een doorsnee (civiel) bestek wordt meegeleverd.

Snoeien

Langzamerhand wordt (weer) duidelijk dat snoei bij aanplant, de hergroei van snelgroeiende bomen bevordert; het verwijderen van takken zorgt voor minder verdamping, waardoor de bij verplanten beschadigde wortels worden gecompenseerd. Bij snelgroeiende geslachten als *Salix*, *Robinia*, *Tilia* en *Ulmus* zijn de positieve resultaten duidelijk. Het scheelt bovendien een snoeibeurt en het is gemakkelijk op de grond te doen. Bij andere boomsoorten loopt onderzoek naar de waarde van gerichte snoei bij aanplant.

Binnen de VHG is Henk van Scherpenzeel van de begeleidingsgroep Platform boomspecialisten deelnemer in de EU 'Erasmus'-projecten TEST en ECoST om verschillende boomverzorgende werkzaamheden Europees breed te standaardiseren. Zo is de Nederlandse versie van de EU-snoeistandaard beschikbaar en volgen begin volgend jaar de standaarden van het boom- en kroonverankeren en de standaard voor het planten van bomen, die al wel in het Engels beschikbaar zijn.

Een goede planning rondom plantwerk bespaart kosten en levert minimaal net zo snel een goede beplanting op. Belangrijk is dat de verantwoordelijke voor groen dit blijft uitleggen in overleggen. Met als niet onbelangrijke nevensdoelstelling: trots zijn op de gerealiseerde beplanting en waardering voor het vakmanschap dat opdrachtgever en -nemer samen realiseren.